

RIIGIKOHUS

DISTISPLINAARKOLLEGIUM

OTSUS

Distsiplinaarasja number	9-13/14-1
Otsuse kuupäev	8. aprill 2014
Kohtukoosseis	Eesistuja riigikohtunik Ott Järvesaar, liikmed riigikohtunikud Ants Kull ja Jüri Pöld, Tartu Ringkonnakohtu kohtunik Agu Timmi ja Tartu Maakohtu kohtunik Rutt Teeveer
Kohtuasi	A Maakohtu B kohtumaja kohtuniku X-i, sündinud 8. juulil 1946. a, kohtunikuks nimetatud 17. juunil 1997. a, distsiplinaarasi
Distsiplinaarmenetluse algataja	Tallinna Ringkonnakohtu esimees Urmas Reinola
Asja läbivaatamise kuupäev	21. märts 2014
Istungil osalenud isikud	A Maakohtu kohtunik X
Istungit protokollis	Riigikohtu personalispetsialist Triinu Meeru

RESOLUTSIOON

Mõista A Maakohtu B kohtumaja kohtunik X esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmises – õigeks.

DISTISPLINAARSÜÜDISTUS

1. Tallinna Ringkonnakohtu esimees Urmas Reinola algatas 16. jaanuaril 2014. a distsiplinaarmenetluse A Maakohtu B kohtumaja kohtuniku X-i suhtes kohtute seaduse (KS) § 87 lg 2 alusel seoses ametikohustuste mittekohase täitmisega.

Distsiplinaarsüüdistus on esitatud selles, et Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 15. novembri 2013. a määruse nr 3-1-1-81-13 punktides 16-19 väljendatud seisukohtade kohaselt oleks kohtunik X pidanud vääртеoasjas nr 4-12-470 tulenevalt vääртеomenetluse seadustiku (VTMS) §-s 79 sätestatust jätma MTÜ Eesti Haiglate Liidu (EHL), MTÜ Eesti Arstide Liidu (EAL) ja Eesti Tervishoiutöötajate Kutseliidu (ETK) kaebused eraldiseisvates menetlustes rahuldamata, kuna kaebuse esitanud isikutel puudus õigus vaidlustada kohtuvälise menetleja määrust vääртеomenetluse

osalise lõpetamise kohta. Kohtunik X tegi asjas lahendi ligikaudu aasta aega hiljem, rahuldades EHL kaebuse Tööinspeksiooni 23. jaanuari 2012. a määruse peale ja lõpetas väärteomenetluse EHL suhtes. Maakohtu menetlus ja kohtuotsus tervikuna ei vasta väärteomenetluse seadustiku nõuetele kohtuvälise menetleja poolt väärteomenetluse lõpetamise määruse vaidlustamisel. Kohtunik X on väärteomenetluse üksikküsimuse lahendamise asemel lahendanud väärteoasja seda lõpetades sisuliselt. Kuna väärteoteates esitatud sündmustest on möödunud üle kahe aasta oli Riigikohtus asja lahendamise ajaks väärteoasi karistusseadustiku (KarS) § 81 lg 3 järgi aegunud, mis on aga VTMS § 29 lg 1 p 5 kohaselt edasist menetlust välistavaks asjaoluks. Asja aegumisel oli määravaks just maakohtus kaebuse lahendamisele kulunud ebamõistlik aeg.

Eesti kohtuniku eetikakoodeksi p 15 kohaselt lahendab kohtunik kohtuasjad mõistliku aja jooksul, vältides kiirustamist ja pealiskaudsust ning hoidudes otsustamise edasilükkamisest formaalsetel ja ebamõistlikel alustel. Kohtunik X-i ülalkirjeldatud tegevust väärteoasja nr 4-12-470 menetlemisel ei saa pidada kohtuasja lahendamiseks mõistliku aja jooksul. Menetlusvormi ja lõpplahendi pinnalt on alus arvata, et kohtunik on asja lahendamisse suhtunud pealiskaudselt. Seega on kohtunik X täitnud oma kohustusi kohtunikule mittekohaselt.

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI ISTUNGIL UURITUD TÕENDID

2. Kohtunik X-i poolt koostatud A Maakohtu 22. veebruari 2013. a otsusest väärteoasjas nr 4-12-470 nähtub, et kohus arutas väärteoasja kohtuistungitel 30. augustil, 15. novembril ja 12. detsembril 2012. Otsusega jättis kohus EAL ja ETK kaebused rahuldamata ja EHL osas lõpetas menetluse.

3. Väärteoasjas nr 3-1-1-81-13 (maakohtu nr 4-12-470) 15. novembril 2013. a tehtud Riigikohtu kriminaalkolleeegiumi määruse punktidest 4 ja 5 nähtub, et A Maakohtu 6. veebruari 2012. a määrusega jäeti EHL-i kaebus Tööinspeksiooni peadirektori 23. jaanuari 2012. a määruse tühistamiseks rahuldamata. Tallinna Ringkonnakohtu 20. veebruari 2012. a määrusega see maakohtu määrus tühistati ja EHL-i esindaja kaebus saadeti A Maakohtule menetlemiseks. Määruse punktides 11-15 selgitas Riigikohus, miks EAL-l, ETK-l ja EHL-l puudus selles asjas õigus esitada kaebusi maakohtule. Määruse punktides 16-19, milledele on distsiplinaarmenetluse algataja tuginenud ja viidanud distsiplinaarsüüdistuses, nähtub aga kokkuvõtvalt järgmist.

3.1 Punktis 16 nendib kolleeegium, et määruse p-des 12-15 toodud motiivide kohaselt oleks maakohus pidanud hiljemalt viie päeva jooksul (s.o veebruari lõpus ja märtsi keskel 2013. a) pärast kaebuse saamisest jätma EHL ja EAL/ETK kaebused VTMS § 79 lg 3 p 1 alusel eraldiseisvates kirjalikes menetlustes rahuldamata, kuna kaebuse esitanud isikutel puudus õigus vaidlustada kohtuvälise menetleja määrust väärteomenetluse osalise lõpetamise kohta.

3.2 Punktist 17 nähtub, et A Maakohus pidas alles 30. augustil 2012 asjas suulise istungi, mille käigus küsitles menetlusvälise isiku esindajat ja menetlusalust isikut kaebuste lahendamise võimalikkuse kohta. Kohus määras asja arutamise 15. novembrile 2012. Esimesel istungil tegi maakohtu kohtunik määruse, millega ühendati EHL ja EAL/ETK kaebused ühte menetlusse nr 4-12-470 ja anti need kaebused kohtu alla. Siinkohal on kohtu määrus täiesti jälgimatu, sest sellest ei nähtu, millises väärteoasjas, millistele õigusnormidele tuginedes ja milliste isikute suhtes selline kohtu alla andmine toimus. Väärteoasja kohtulikule arutamisele määramine kaebemenetluses maakohtus on VTMS § 117 lg 2 kohaselt võimalik üksnes väärteoasja sisulisel arutamisel väärteoprotokolli pinnalt ja konkreetse isiku, mitte aga kaebuse, taotluse või avalduse suhtes.

3.3 Punkt 18 kohaselt arutati 12. detsembril 2012 väärteoasja kohtuistungil menetlusosaliste, kohtuvälise menetleja ja menetlusvälise isiku osavõtul. Alles 22. veebruaril 2013, s.o ligikaudu aasta pärast kaebuste esitamist, tegi maakohus, tuginedes VTMS §-le 132 p-le 3, lahendi, millega rahuldati EHL kaebus Tööinspeksiooni 23. jaanuari 2012 määruse peale ja lõpetati väärteomenetlus

EHL suhtes AÜS § 26¹ ja § 26⁵ järgi VTMS § 29 lg 1 p 1 alusel. Seejuures ei vasta maakohtu otsuse lõpposa järeldused tuvastatud tõendamiseseme asjaoludele. Nimelt on kohus leidnud, et vääртеoasjas on ebaseaduslikult üle kuulatud tunnistajaid, kuid otsuse resolutiivosas märkinud, et vääртеomenetlus tuleb lõpetada EHL käitumises vääртеo tunnuste puudumise tõttu. Kuidas sellest järeldub vääртеo tunnuste puudumine EHL käitumises, maakohtu otsuse nappidest motiividest aga ei selgu. Kohtu põhjendused kohtuotsuses sellise lõppjärelduse kohta puuduvad, mistõttu selline rikkumine on käsitatav ka põhjenduste puudumisena otsuses, s.o vääртеomenetlusõiguse olulise rikkumisena VTMS § 150 lg 1 p 7 tähenduses.

3.4 Punktis 19 märgib kolleegium, et need minetused on teisejärgulised võrreldes A Maakohtu kohtuniku rikkumistega vääртеoasja lahendamise viisi ja vormi osas. Maakohtu menetlus ja kohtuotsus tervikuna ei vasta käesoleva otsuse punktides 11 kuni 15 kirjeldatud nõuetele kohtuvälise menetleja poolt vääртеomenetluse lõpetamise määruse vaidlustamisel. Maakohus on vääртеomenetluse üksikküsimuse lahendamise asemel lahendanud vääртеoasja seda lõpetades sisuliselt. Ühtlasi tuleb nõustuda menetlusaluse isiku kassatsioonivastuses tooduga, et vaidlusalune vääртеoasi on käesolevaks hetkeks KarS § 81 lg 3 järgi aegunud, kuna vääртеoteates esitatud sündmustest, mis toimusid 2011. a juunis on möödunud rohkem kui kaks aastat. See on aga VTMS § 29 lg 1 p 5 kohaselt edasist menetlust välistav asjaolu. Seejuures on asja aegumises määravaks just maakohtus kaebuse lahendamisele kulunud ebamõistlik aeg (viie päeva asemel aasta). Vääртеoasjas pole koostatud isegi vääртеoprotokolli (VTMS § 68), mille koostamine on vääртеoasja üldmenetluses kohustuslik ja mille pinnalt ning piires on vääртеoasja sisuline arutamine maakohtus üldse võimalik. Rikutud on õige menetlusviisi valiku põhimõtet, mille kohaselt kohus ei saa ilma menetlusaluse isiku kaebuseta vääртеootsuse peale seda asja ise sisuliselt lahendada.

4. Kohtunik X kinnitas nii distsiplinaarkolleegiumi istungil kui ka A Maakohtu esimehele ja Tallinna Ringkonnakohtu esimehele ja distsiplinaarkolleegiumi esimehele esitatud kirjalikes seletustes, et tahtlikult ta ei ole vääртеoasja nr 4-12-470 menetlust venitanud. EHL kaebus saabus tema menetlusse pärast seda, kui Tallinna Ringkonnakohus oli 20. veebruari 2012. a määrusega tühistanud A Maakohtu teise kohtuniku poolt 6. veebruaril 2012. a tehtud kaebuse rahuldamata jätmise määruse ja saatis kaebuse A Maakohtule menetlemiseks. Hiljem ühendas ta EHL kaebusega ühte menetlusse ka EAL ja ETK kaebused. Kaebuste lahendamiseks kogutud materjal oli väga mahukas. Üksnes Tööinspeksioonist nõutud materjali maht oli 200 lehte. Alates 8. märtsist kuni 19. juunini 2012 kirjutas ta kohtuotsust mahukas nn „maadevahetuse“ kriminaalasjas. Samal ajal arutas ta juba varem planeeritud kriminaal- ja vääртеoasju. 23. juulist kuni 27. augustini viibis ta iga-aastaselt puhkusel. Pärast puhkust arutas ta vääртеoasja nr 4-12-470 kolmel kohtuistungil ja seejärel tegi lahendi 22. veebruaril 2013. a. Pärast selles asjas tehtud Riigikohtu lahendiga tutvumist sai ta aru, et oleks pidanud vääртеoasjas esitatud kaebused jätma rahuldamata, kuid see ei oleks lahendanud kaebuste esitajate vahel juba 2009. aastast esinevaid vastuolusid. Samuti eksitas teda ringkonnakohtu määrus, mille kohaselt saadeti EHL kaebus A Maakohtule menetlemiseks.

5. A Maakohtu esimehe poolt 19. detsembril 2013 Tallinna Ringkonnakohtu esimehele antud arvamusest X-i ametikohustuste täitmise kohta vääртеo asjas nr 4-12-470 nähtub, et kuigi suur töökoormus ei õigusta kohtuniku poolt menetlusnormide rikkumist, on tegelikkuses siiski juhtumeid, kus suure töökoormuse tõttu kohtunikud ei suuda asju lahendada seaduses ettenähtud tähtaegade jooksul. Samas on kohtunik X oma ametis oleku ajal, s.o alates 17. juunist 1997 arutanud palju keerulisi asju ja pidanud kinni tähtaegadest. Kohtunik X lahkub ametist 2014 aasta juulist. Alates 1. aprillist 2014 talle enam tööjaotusplaani järgi asju ei jagata. Nendest asjaoludest lähtuvalt ei toeta ta X-i suhtes distsiplinaarmenetluse alustamist.

6. A Maakohtu esimehe koostatud tööalase iseloomustuse kohaselt on kohtunik X spetsialiseerunud majandus-, ameti- ja liiklusalaste kuriteoasjade ja vääртеoasjade arutamisele. X-i poolt arutatud asjade arv on olnud aastate lõikes kohtu keskmine või üle selle. Kui 2013. aastal arutasid A

Maakohtu kohtunikud keskmiselt 160 väärteoasja ja 143 kriminaalasja, siis kohtunik X arutas samal ajal 184 väärteoasja ja 167 kriminaalasja. Konsultandi ega kohtujuristi abi kohtunik X reeglina ei kasuta ja koostab kohtulahendid ise. X on osalenud arvukatel koolitustel ja seetõttu peaks tal olema piisavad teadmised kohtulahendite koostamisest. Menetluses olevad asjad püüab X lahendada võimalikult kiiresti ja ükski asi ei jää seisma. Samuti peab ta alati kinni kohtulahendi kuulutamiseks teatavaks tehtud kuupäevast. Tema arutatud kohtuasjade toimikud on alati korrektselt vormistatud ja kiiresti üle antud kantseleisse. Menetlusosaliste ega teiste isikute poolt ei ole X-i kohta kohtu esimehele suulisi ega kirjalikke kaebusi esitatud. X on tagasihoidlik, heatahtlik ja sõbralik kolleeg.

7. Vabariigi Presidendi 27. jaanuari 2014. a otsuse nr 365 kohaselt on A Maakohtu kohtunik X kohtute seaduse § 99 lg 1 p 1 ja lg 2 alusel vabastatud kohtuniku ametist 8. juulist 2014 tema enda soovil (RT III, 29.01.2014,1)

DISTSIPLINAARKOLLEEGIUMI SEISUKOHT

8. Uuritud tõenditega on distsiplinaarsüüdistuses kirjeldatud menetlusnormide rikkumised väärteoasja nr 4-12-470 menetlemisel tõendatud ja neid asjaolusid ei vaidlusta ka kohtunik X. Riigikohtu kriminaalkolleegiumi 15. novembri 2013. a määrusega tuvastatud väärteomenetlusõiguse rikkumised ja sellest tingitud menetlusele kulunud ebamõistlikult pikk aeg on taunitavad ja vääriks üldjuhul kohtuniku distsiplinaarkorras karistamist ametikohustuste mittekohase täitmise eest.

9. Distsiplinaarkolleegiumi arvates tuleb praeguses asjas arvestada aga mitmeid kaalukaid asjaolusid, mis oluliselt mõjutavad kohtuniku tegevusele antavat hinnangut. Esmalt puuduvad asjas tõendid, mis kinnitaksid, et kohtunik X oleks selle väärteoasja menetlust tahtlikult venitanud. Samuti ei ole kummutatud kohtuniku väidet, et teda eksitas EHL kaebuse menetlusse võtmisel ka asjaolu, et Tallinna Ringkonnakohus oli oma määrusega selle kaebuse saatnud maakohtule menetlemiseks, ilma et oleks juhtinud asja uuel menetlemisel kohtu tähelepanu nendele asjaoludele, milliseid hiljem selgitas 15. novembri 2013. a määruks Riigikohtu kriminaalkolleegium. Kohtuniku töökoormus ei õigusta menetlusnormide mittetäitmist, kuid selgitab siiski asjaolu, miks konkreetset juhul koos eelkirjeldatud asjaoluga ei suutnud kohtunik pöörata piisavalt tähelepanu kõigi menetlusnormide täitmisele. Puuduvad tõendid, et kohtunik X-i tegevuse tulemusel oleks menetlusosalistele tekitatud kahju või oleks halvenenud kohtusüsteemi maine. Kolleegium arvestab sedagi, et X on kohtunikuna töötanud alates 1997. aasta 18. juunist. Kogu selle aja kestel ei ole tema töö osas maakohtu esimehele kaebusi esitatud ja teda ei ole ka distsiplinaarkorras karistatud. Alates 1. aprillist 2014 talle enam tööjaotusplaani järgi asju ei jagata. Kohtunik X lahkub ametist 2014. aasta juulist. Seega ei omaks isegi võimalik distsiplinaarkaristus enam preventiivset mõju. Kõiki neid asjaolusid arvestades leiab distsiplinaarkolleegium, et kohtuniku poolt väärteoasja nr 4-12-470 menetlemisel aset leidnud väärteomenetlusõiguse rikkumised ja sellest tingitud menetlusele kulunud ebamõistlikult pikk aeg ei kujuta käesoleval juhul distsiplinaarsüütegu.

10. Eeltoodu alusel ja juhindudes kohtute seaduse § 97 lg-st 2 mõistab distsiplinaarkolleegium A Maakohtu B kohtumaja kohtuniku X-i esitatud distsiplinaarsüüdistuses – ametikohustuste mittekohases täitmises – õigeks.

Agu Timmi

Rutt Teeveer